

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تئوری حسابداری مالی (۱)

نوشته: ویلیام آر. اسکات

ترجمه: محسن مامیگی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی - رودهن

سرشناسه	:	اسکات، ویلیام رابرت، ۱۹۳۱- م.
عنوان و نام پدیدآور	:	Scott, William Robert
مشخصات نشر	:	تئوری حسابداری مالی (۱)
مشخصات ظاهری	:	تهران: انتشارات هدفمند، ۱۳۹۴.
وضعیت فهرست نویسی	:	۳۱۰ ص.: جدول، نمودار
یادداشت	:	فیپای مختصر
یادداشت	:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.
یادداشت	:	واژه نامه
یادداشت	:	مام بیگی، محسن
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۹۷۶۲۴۹

عنوان: تئوری حسابداری مالی (۱)

نوشته: ویلیام آر. اسکات

ترجمه: محسن مام بیگی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

ناشر: انتشارات هدفمند

شابک: ۵- ۷- ۹۳۱۷۸- ۶۰۰- ۹۷۸

Email: hadafebandpub@yahoo.com

تلفن: ۰۹۱۲۳۷۶۵۸۲۹

«کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.»

فهرست مندرجات

موضوع	صفحه
پیشگفتار.....	۷
فصل ۱- مقدمه.....	۱۱
۱-۱- هدف این کتاب.....	۱۱
۱-۲- پیچیدگی اطلاعات.....	۱۱
۱-۳- نقش پژوهش‌های حسابداری.....	۱۲
۱-۴- عدم تقارن اطلاعاتی.....	۱۴
۱-۵- مشکل اساسی تئوری حسابداری مالی.....	۱۶
۱-۶- مقررات.....	۱۷
۱-۷- زمینه‌های تاریخی.....	۱۹
۱-۸- سازمان کتاب.....	۲۰
۱-۸-۱- شرایط ایده‌آل.....	۲۰
۱-۸-۲- گزینش زیانبار.....	۲۲
۱-۸-۳- مخاطره معنوی.....	۲۵
۱-۸-۴- تعیین استانداردها.....	۲۹
۱-۹- کاربرد تئوری در حسابداری عملی.....	۳۰
یادداشت‌های پایانی.....	۳۱
فصل ۲- حسابداری تحت شرایط ایده‌آل.....	۳۳
۲-۱- مقدمه.....	۳۳
۲-۲- الگوی ارزش فعلی تحت شرایط مطمئن.....	۳۳
۲-۳- الگوی ارزش فعلی تحت شرایط نامطمئن.....	۴۱
۲-۴- حسابداری شناخت مخازن نفت و گاز (RRA).....	۵۱
۲-۴-۱- یک مثال در مورد حسابداری شناخت مخازن نفت و گاز.....	۵۱
۲-۴-۲- انتقاد بر (RRA).....	۵۷
۲-۵- دیداری دوباره حسابداری براساس قیمت‌های تاریخی.....	۶۱
۲-۵-۱- وظیفه خطیر حسابداری براساس قیمت‌های تاریخی.....	۶۱
۲-۵-۲- واکنش حسابداری نسبت به روش حسابداری قیمت‌های تاریخی.....	۶۷
۲-۶- نتیجه‌گیری.....	۶۹
یادداشت‌های پایانی.....	۷۲
پرسش‌ها و مسائل.....	۷۳
فصل ۳- گزارشگری مالی براساس سودمندی تصمیمات.....	۷۷

۳-۱- مقدمه.....	۷۷
۳-۲- روش سودمندی تصمیمات.....	۷۸
۳-۳- تئوری تصمیم‌گیری انفرادی.....	۸۰
۳-۳-۱- کلیات روش تحقیق.....	۸۰
۳-۳-۲- سیستم اطلاعاتی.....	۸۵
۳-۳-۳- نتیجه‌گیری.....	۹۱
۳-۴- سرمایه‌گذار منطقی و ریسک‌گریز.....	۹۲
۳-۵- تنوع‌زایی در سرمایه‌گذاری.....	۹۵
۳-۶- تصمیم‌گیری برای مطلوب‌ترین سبد سرمایه‌گذاری.....	۱۰۳
۳-۷- ریسک سبد سرمایه‌گذاری‌ها.....	۱۰۸
۳-۷-۱- محاسبه و تفسیر بتا (BETA).....	۱۰۸
۳-۷-۲- ارزش منتظره و واریانس سبد سرمایه‌گذاری.....	۱۱۱
۳-۷-۳- ریسک سبد سرمایه‌گذاری براساس افزایش تعداد اوراق بهادار.....	۱۱۳
۳-۸- واکنش مجامع حسابداری حرفه‌ای نسبت به روش سودمندی تصمیمات.....	۱۱۵
۳-۹- نتیجه‌گیری پیرامون روش سودمندی تصمیمات.....	۱۲۱
فصل ۴- بازارهای کارای اوراق بهادار	۱۲۷
۴-۱- مقدمه.....	۱۲۷
۴-۲- بازارهای کارای اوراق بهادار.....	۱۲۸
۴-۲-۱- مفهوم کارایی.....	۱۲۸
۴-۲-۲- چگونه قیمت‌های بازار به‌درستی تمام اطلاعات موجود را منعکس می‌کنند؟.....	۱۳۱
۴-۳- الگوی قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای.....	۱۳۵
۴-۴- اثرات بازار کارای اوراق بهادار بر گزارشگری مالی.....	۱۴۰
۴-۴-۱- تأثیرات.....	۱۴۰
۴-۵- جنبه اطلاعات دهنده‌گی قیمت.....	۱۴۵
۴-۵-۱- ناپایداری منطقی.....	۱۴۵
۴-۶- عدم تقارن اطلاعاتی.....	۱۵۰
۴-۶-۱- مفهوم عدم تقارن اطلاعاتی.....	۱۵۰
۴-۷- اهمیت اجتماعی عملکرد درست بازار اوراق بهادار.....	۱۵۵
۴-۸- مثال در مورد افشای کامل اطلاعات.....	۱۵۸
۴-۸-۱- مقدمه.....	۱۵۸
۴-۸-۲- بحث و تحلیل‌های مدیریتی.....	۱۵۸
۴-۸-۳- اطلاعات مالی آینده‌نگر.....	۱۶۹
۴-۹- خلاصه و نتیجه‌گیری.....	۱۷۵

۱۷۸	یادداشت‌های پایانی
۱۷۹	پرسش‌ها و مسایل
۱۸۳	فصل ۵- پرسپکتیو اطلاعاتی در سودمندی اطلاعات
۱۸۳	۵-۱ مقدمه
۱۸۵	۵-۲ نکات کلی تحقیق
۱۸۵	۵-۲-۱ علل واکنش بازار
۱۸۷	۵-۲-۲ شناسایی واکنش بازار
۱۸۹	۵-۲-۳ تفکیک عوامل مختص بازار از عوامل مختص شرکت
۱۹۱	۵-۲-۴ مقایسه برگشت‌ها با سود
۱۹۴	۵-۳ پژوهش بال و براون
۱۹۴	۵-۳-۱ روش تحقیق و یافته‌ها
۱۹۷	۵-۳-۲ علت در مقایسه با رابطه
۲۰۰	۵-۳-۳ سطح عایدات در مقایسه با تغییر عایدات
۲۰۳	۵-۳-۴ نتایج تحقیقات «بال» و «براون»
۲۰۶	۵-۴ ضریب واکنش عایدات
۲۰۷	۵-۴-۱ علل واکنش‌های متفاوت بازار
۲۱۵	۵-۴-۲ نتایج تحقیقات پیرامون ضریب واکنش عایدات (ERC)
۲۱۸	۵-۵ اقلام فوق‌العاده
۲۲۰	۵-۶ هشدار
۲۲۳	۵-۷ تخمین ضریب بنا
۲۲۷	۵-۸ محتوای اطلاعاتی حسابداری شناخت مخازن (RBA)
۲۳۵	۵-۹ خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۴۹	فصل ۶- پرسپکتیو سنجشی در سودمندی تصمیمات
۲۴۹	۶-۱ مقدمه
۲۵۰	۶-۲ علل ارزش‌گذاری
۲۵۰	۶-۲-۱ مقدمه
۲۵۱	۶-۲-۲ توانایی توضیح‌دهی سود خالص
۲۵۳	۶-۲-۳ جنبه‌های غیرعادی بازار کارای اوراق بهادار
۲۶۸	۶-۲-۴ تئوری مازاد پاک «اولسون» (Ohlson)
۲۷۴	۶-۲-۵ مسئولیت حقوقی حساب‌رسان
۳	۶-۳ چند مثال پیرامون روش‌های ارزش‌گذاری که دوران زیادی است که مورد استفاده قرار گرفته‌اند
۲۷۷	

۱-۳-۶ دارایی‌ها و بدهی‌هایی که قیمت آنها براساس ارزش‌های جاری سال‌های زیادی	۲۷۷
است مرسوم بوده.....	۲۷۸
۲-۳-۶ جریان‌ات نقدی تثبیت‌شده براساس قرارداد.....	۲۸۲
۳-۳-۶ قاعده کمترین قیمت تمام‌شده یا قیمت بازار.....	۲۸۴
۴-۳-۶ روش حسابداری «فشار به پایین».....	۲۸۴
۵-۳-۶ نتیجه‌گیری.....	۲۸۵
۴-۶-۱ استانداردهای جدیدتر حسابداری مبتنی بر ارزش‌های جاری.....	۲۸۵
۱-۴-۶ مزایای پس از بازنشستگی.....	۲۸۶
۲-۴-۶ وام‌های آسیب‌یافته.....	۲۸۶
۳-۴-۶ آزمون سقفی در مورد دارایی‌های سرمایه‌ای.....	۲۸۸
۵-۶ ابزارهای مالی.....	۲۸۸
۱-۵-۶ حسابداری تدافعی.....	۲۹۲
۲-۵-۶ ریسک خارج از ترازنامه‌ای.....	۲۹۳
۳-۵-۶ ارزش منصفانه ابزار مالی.....	۲۹۴
۴-۵-۶ ارزش‌گذاری اوراق بهادار دیونی و سرمایه‌ای.....	۲۹۸
۵-۵-۶ مشتقات ابزار مالی.....	۳۰۰
۶-۶ خلاصه و نتیجه‌گیری.....	۳۰۵
یادداشت‌های پایانی.....	۳۰۹
پرسش‌ها و مسایل.....	

پیشگفتار

چندین سال پیش تصمیم گرفتم کتابی درباره تئوری حسابداری مالی تألیف یا ترجمه کنم. یک علت آن بود که منابع درسی در این زمینه بسیار کم و محدود بود و دانشجویان و سایر علاقه‌مندان و کاربران به‌جز آن‌ها که تسلط زیاد به زبان انگلیسی و مبانی تئوری حسابداری مالی داشتند با مشکلات زیادی روبه‌رو بودند. علل دیگر، روند فزاینده خصوصی‌سازی فعالیت‌های تجاری و اقتصادی، گسترش چشمگیر بورس اوراق بهادار و مشارکت بیشتر سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه بود. دانش از مفاهیم تئوری حسابداری مالی و کاربرد آن عاملی است ضروری برای داشتن یک بازار سرمایه کارآمد.

پس از بررسی و مطالعه چندین کتاب در این زمینه کتاب «تئوری حسابداری مالی» تألیف «ویلیام. آر. اسکات» را برای ترجمه برگزیدم. علت این گزینش مطالب و مفاهیم بسیار سودمند، به روز و جالب این کتاب می‌باشد که از جنبه تئوری و عملی کاربرد مؤثری در مقابله با مشکلات اقتصادی، مالی، فرهنگی و سیاسی می‌تواند داشته باشد. برای مثال، فرایند مذاکرات بین «جمهوری اسلامی ایران» و «۵+۱»، درباره محدود کردن فعالیت‌های علمی، پژوهشی و اقتصادی ایران در استفاده از انرژی هسته‌ای را می‌توان در شکل «تئوری بازی تعاونی و غیر تعاونی» الگوسازی کرد.

فصل ۹ کتاب با عنوان «تحلیل تضاد منافع» به بحث و تحلیل و الگوسازی مذاکرات و قراردادهای بین افراد و دسته‌های ذینفع در شکل تئوری بازی تعاونی و تئوری بازی غیرتعاونی و تئوری نمایندگی می‌پردازد. می‌توان ادعا کرد آن طرف مذاکره و قرارداد که تخصص و تسلط بیشتری نسبت به مفاهیم تئوری بازی دارد، با شرط برابری سایر متغیرها، اقبال بیشتری در رسیدن به اهداف خود خواهد داشت و آسان‌تر خواهد توانست به اهداف اقتصادی، سیاسی، دفاعی، اجتماعی و فرهنگی خود دست یابد.

«تقارن اطلاعاتی» یکی دیگر از مباحث کتاب می‌باشد. «نبود تقارن اطلاعاتی» یکی از عوامل عمده در ایجاد مشکلات اقتصادی، مالی، حسابداری، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد.

در صورت تقارن اطلاعاتی در محیط‌های اقتصادی، تجاری و سرمایه‌گذاری می‌توان جامعه‌ای سالم‌تر، کارآمدتر و پویاتر داشت.

سایر مطالب کتاب بسیار سودمند و کارگشا می‌باشند و مطالعه دقیق آن‌ها توصیه می‌گردد. این کتاب در دانشگاه‌های طراز اول آمریکا، کانادا و انگلیس در دوره کارشناسی ارشد و دکترای تدریس می‌شود.

ترجمه کل کتاب را چندین سال پیش به اتمام رساندم. نخستین بار، چندین سال پیش، جلد ۱ کتاب شامل ترجمه فصل‌های (۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶)، جلد ۲ کتاب شامل ترجمه فصل‌های (۷، ۸، ۹، ۱۰) و جلد ۳ کتاب شامل ترجمه فصل‌های (۱۱، ۱۲، ۱۳) کتاب به ترتیب از سوی انتشارات «مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی» انتشارات «کاکوس» و انتشارات «کیومرث» به چاپ رسیدند و منتشر شدند.

باتوجه به فروش کل کتاب و مراجعه بسیاری از علاقه‌مندان به این جانب برای مطالعه کتاب تصمیم گرفتم کتاب را مجدداً به چاپ برسانم.

در چاپ نخست جلد ۱ کتاب واژه‌های زیادی به‌صورت نادرست تایپ شده بود که با بررسی و صرف وقت زیاد آن‌ها را شناسایی کردم و اصلاح شده آن‌ها را در چاپ دوم کتاب از سوی انتشارات «هدفمند» منظور نمودم.

در فصل نخست ساختار و چارچوب کتاب تشریح شده است. در فصل ۲ حسابداری در شرایط ایده‌آل مبتنی بر ارزش فعلی و مشکلات استفاده از مفاهیم ارزش فعلی در شرایط غیر ایده‌آل مورد توجه قرار گرفته است.

در چند فصل بعد جنبه‌های مهم گزارشات مالی از نظر سرمایه‌گذاران مورد بحث قرار گرفته و گزارشات مالی به‌عنوان یک وسیله با صرفه برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین افراد درون سازمانی و سرمایه‌گذاران بررسی شده است.

در فصل ۳ فرایند تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، تئوری سبد سرمایه‌گذاری، مفهوم سودمندی تصمیمات و چارچوب مفهومی هیئت تعیین استانداردهای حسابداری مالی مورد توجه قرار گرفته و به دنبال آن در فصل ۴ تئوری بازار کارای اوراق بهادار و تأثیر آن بر تهیه گزارشات مالی بررسی شده است. در فصل ۵ پرسپکتیو اطلاعاتی بر مفهوم سودمندی

تصمیمات تشریح و واکنش‌های بازار اوراق بهادار نسبت به اطلاعات حسابداری تحلیل خواهد شد و مشخص خواهد شد که این گونه واکنش‌ها مؤید نکات بحث شده در تئوری تصمیم‌گیری و تئوری بازار سرمایه می‌باشد.

در فصل ۶ این پرسش مطرح می‌شود که آیا می‌توان با استفاده بیشتر از سیستم گزارشگری سنجشی، سودمندی تصمیمات را افزایش داد. در این فصل، تئوری «اولسون» و سایر عواملی که استفاده بیشتر از ارزش‌های جاری را در تهیه صورت‌های مالی توجیه می‌کنند بررسی خواهد شد.

متأسفانه به علت مشکلاتی که در فرایند چاپ نخست جلد ۲ کتاب از سوی «انتشارات کاکتوس» به وجود آمد از جمله سایر اشکالات چندین صفحه، پاراگراف، فرمول و واژه ریاضی از قلم افتاده و به چاپ نرسیده بود، که این اشکالات در چاپ دوم و جدید جلد ۲ از سوی «انتشارات هدفمند» به کلی برطرف گردیده است.

در جلد ۲ کتاب، در فصل ۷، با عنوان «نتایج اقتصادی» اهمیت گزارشگری مالی از نظر مدیران، سرمایه‌گذاران و سایر دسته‌های ذینفع بررسی می‌شود. در فصل ۸ با عنوان «تئوری حسابداری مثبت» علت‌های این توجهات و اهمیت‌ها تحلیل می‌گردد. در فصل ۹ تئوری بازی و تئوری نمایندگی تشریح می‌گردد و علل آن که منظور کردن متغیرهای مالی در عقد قراردادها می‌تواند در تطبیق منافع مدیر و سهامدار و حمایت از منافع وام‌دهندگان سودمند باشد، بررسی می‌شود. در فصل ۱۰ برنامه پرداخت حقوق و پاداش به مدیران بررسی شده و تأثیر منظور کردن متغیرهای مالی در عقد قراردادها بیشتر بررسی خواهد شد.

جلد ۳ کتاب شامل فصل‌های (۱۱، ۱۲، ۱۳) می‌باشد. در فصل ۱۱ با عنوان «مدیریت عایداتی» شمول متغیرهای مالی در عقد قراردادهای کارآمد دنبال شده است و به این نتیجه می‌رسیم که بهترین سیستم گزارشگری مالی باهدف تطبیق منافع مدیر با منافع سهامداران الزاماً بهترین سیستم اطلاعات‌رسانی به سرمایه‌گذاران نمی‌باشد.

باتوجه به آن که در گزارشات مالی تنها یک سود خالص گزارش می‌گردد، نیاز به تدوین استانداردها به شدت احساس می‌شود. استانداردها در واقع مقرراتی می‌باشند که هدف آن‌ها مصالحه بین منافع متضاد مدیران و سرمایه‌گذاران در فرایند تهیه گزارش‌های مالی می‌باشد.

در فصل ۱۲ با عنوان «تعیین استانداردها: ملاحظات نظری» نظرات موافق و مخالف درباره مقررات منعکس شده است. عقیده آن است که، علی‌رغم مقررات‌زدایی در بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی، در حوزه فعالیت‌های حسابداری و مالی مقررات همچنان برای سال‌های متمادی با ما خواهند بود.

در فصل ۱۳ با عنوان «تعیین استانداردها: ملاحظات سیاسی» دو تئوری مقررات معرفی می‌شود. در این فصل، همچنین نحوه طراحی ساختار هیئت‌های تعیین استانداردها با هدف مصالحه بین منافع متضاد مدیران و سرمایه‌گذاران که از الزامات اجرای موفقیت‌آمیز استانداردها می‌باشد منتقدانه ارزیابی می‌گردد.

با توجه به نقش اطلاعات وارد و معتبر در گسترش اقتصاد و تجارت سالم و پایدار و صدمات و زیان‌های فرهنگی - اقتصادی ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی مطالعه و کاربرد مفاهیم این کتاب می‌تواند بسیار سودمند باشد.

محسن مام بیگی

تیرماه ۱۳۹۴